

Magyar Irodalomtudományi Tanszék

Előadó: Dr. Ajkay Alinka, Dr. Kardeván Lapis Gergely	Szemeszter: 2024/25, 1. félév
Tanegység neve: Klasszikus magyar irodalom II. előadás	
Tanegység kódja: BBNMI01000	
Kurzus időpontja: csütörtök 14.30-16.00	

1.	Bevezetés. A korszak történeti, művelődéstörténeti áttekintése	
2.	Az irodalmi fővezér: Gyulai Pál	
3.	Regény az 1850-es években (Kemény Zsigmond)	
4.	Madách Imre pályája (<i>Az ember tragédiája</i>)	
5.	Jókai Mór regénypoétikája – a pálya első fele (<i>A kőszívű ember fiaival bezárólag</i>)	
6.	Bevezetés a századvég irodalmába	
7.	Jókai regénypoétikája – a pálya második fele (<i>Az arany embertől kezdődően</i>)	
8.	A Mikszáth próza-poétikája I.	
9.	A Mikszáth próza-poétikája II.	
10.	A novella a századfordulón	
11.	A regény a századfordulón: művészregények	
12.	A líra a századfordulón	

AJÁNLOTT ÁTFOGÓ TANULMÁNYOK A KORSZAKRÓL ÉS A STÍLUSIRÁNYZATOKRÓL:

A naturalizmus, szerk. CZINE Mihály, Bp., 1979, 7-55; 113-141; 159-164; 166-186; 188-193; 197-209; 216-234; 296-304.

A szecesszió, szerk. PÓK Lajos, Bp., 1974, 2. kiadás, 19-131; 137-146; 188-190; 228-253; 338-347; 379-396; 468-474; 499-501.

A szimbolizmus, szerk. KOMLÓS Aladár, Bp., 1965, 5-92; 106-111; 119-122; 125-136; 143-151; 175-176.

BEDNANICS Gábor, *Kerülőutak és zsákutcák. A modern magyar líra kezdetei*, Bp., 2009.

BEZECZKY Gábor: *Az elbeszélésciklus poétikája*, Literatura, 2003. 2.

BODNÁR György, *A "mese" lélekvándorlása*, Bp., 1988, 73-96; 165-180.

BORI IMRE, *Fridolin és testvérei*, Újvidék, 1976; *Varázslók és mákvirágok*, Újvidék, 1979; *Prózatörténeti tanulmányok*, Újvidék-Budapest, 1993.

DOBOS István: *Alaktan és értelmezéstörténet*, Debrecen, 1995.

EISEMANN György, *A romantikától a modernség felé (Vonások a XIX. századi magyar líra korszakváltásához)* = E. Gy., *A folytatódó romantika*, Bp., 1999, 92-116.

Elbeszélés a 19- és 20. század fordulóján. Narratív párbeszéd, szerk. KROÓ Katalin, HAJDU Péter, Bp., 2011.

FINTA Gábor: *Az elbeszélésciklus bővületében*, Literatura, 2009. 2.

HAJDU Péter: *Az elbeszélésciklusok elmélete*, Literatura, 2003. 2.

HALÁSZ Gábor, *A magyar századvég* = H. G., *Válogatott írásai*, Bp., 1977, 347-389.

IMRE László, *A magyar verses regény*, Bp., 1990.

IMRE László, *Műfajok létformája XIX. századi epikánkban*, Debrecen, 1996.

KÁNTOR Lajos, *Líra és novella*, Bukarest, 1981.

KIS Béla: *Az elbeszélésciklus mint kötetkompozíció*, Literatura, 2008. 3.,

Mesterkönyvek faggatása. Tanulmányok Gárdonyi Géza és Bródy Sándor művészetéről, szerk. BEDNANICS Gábor, KUSPER Judit, Bp., 2015.

NÉMETH G. Béla, *A magyar irodalomkritikai gondolkodás a pozitívizmus korában*, Bp., 1981.

NÉMETH László, *A Nyugat elődei* = N. L., *Az én katedrám*, Bp., 1975, 641-670.

RÓNAY György, *Petőfi és Ady között*, Bp., 1958 *A regény és az élet*, Bp., 1985, 2. kiadás, 5-22; 55-308.
 TARJÁNYI Eszter, *A dzsentri exhumálása = Polgárosodás és irodalom*, szerk. ALEXA Károly, Bp., [é. n.] 2003. vagy Valóság, 2004. 5.
 TARJÁNYI Eszter: *Az egyszerű forma bonyolultsága. Az anekdota mint ellentörténelem és Tóth Béla Anekdotakincse*, Literatura, 2010. 1.
 THOMKA Beáta, *A pillanat formái*, Újvidék, 1986.
 S. VARGA Pál: *A gondviselэшhittől a vitalizmusig*, Debrecen, 1994. 211-287.
 A felkészüléshez használható összefoglalások:
A magyar irodalom története, IV. k., szerk. SÓTÉR István, Bp., 1965.
IMRE László- NAGY Miklós- S. VARGA Pál: *A magyar irodalom története 1849-től 1905-ig*, Debrecen. 2002.
A magyar irodalom története 1800-tól 1919-ig, szerk. SZEGEDY-MASZÁK Mihály, VERES András, Bp., 2007.
 Ha valamelyik szerzőnél nem találnak külön szakirodalmat, akkor a fentebb felsorolt általánosan kötelező művekben keressék!

AZ EGYES SZERZŐKRE VONATKOZÓ KÖTELEZŐ (VASTAGGAL) ÉS AJÁNLOTT IRODALOM:

KEMÉNY ZSIGMOND (1814-1875)

Regények, kisregények:

Ködképek a kedély láthatárán = Kemény Zsigmond, *Férj és nő*, szerk. és utószó Tóth Gyula. Bp., 1968. (több kiadás!), *A rajongók*, s. a. r. és bev. Nagy Miklós. Bp. 1958. több kiadás!), *Zord idő*, s. a. r. és bev. Véber Károly. Bp. 1975., *A szív örvényei, Alhikmet a vén törpe* = K. Zs., *Kisregények és elbeszélések*, s. a. r. Bényei Péter, Debrecen, 1997. (Ajánlott: *Özvegy és leánya*)

Tanulmány:

Arany Toldijáról, *Élet és irodalom; Eszmék a regény és a dráma körül* = Uő., *Élet és irodalom*, Bp., 1971,

Szakirodalom:

BARTA János, *A pálya ívei. Kemény Zsigmond két regényéről*, Bp., 1985 (Irodalomtörténeti Füzetek, 115). Uő., *Ködképek a kedély láthatárán - egy különös Kemény-regényről; Sorsok és válságok; Kemény Zsigmond tragikus emberalakjai; Kemény Zsigmond mint esztétikai probléma* = B. J., *A pálya végén*, Bp., 1987, 164-277.

BÉNYEI Péter, *Elbeszélések a személyiség identitásvesztéséről = Értékek kontextusa és kontextusok értéke a 19. századi irodalmunkban*, szerk. IMRE László, Debrecen, 2000.
 GYULAI Pál, *Kemény Zsigmond regényei és beszélei* = Gy. P., *Válogatott művei*, kiad. KOVÁCS Kálmán, Bp., 1989, 93-99.

Z. KOVÁCS Zoltán, "De e vágyam teljesülése egyedül a történettől függ". *A/a szív örvényei*, It, 1995. 4.

IMRE László, *Műfajok létformája XIX. századi epikánkban*, Debrecen, 1996, 255-291.

MARTINKÓ András, *Töredékes gondolatok Kemény Zsigmond palackpostájáról* = M. A., *Teremtő idők*, Bp., 1977, 328-386.

NAGY Miklós, *Kemény Zsigmond*, Bp., 1972.

NÉMETH László, *Kemény Zsigmond* = N. L., *Az én katedrám*, Bp., 1969, 593-623.

NEUMER Katalin, *Kemény Zsigmond három regényének értelmezése*, ItK, 1986, 147-161.

PAPP Ferenc, *Báró Kemény Zsigmond*, Bp., 1922-23, I-II.

PÉTERFY Jenő, *Báró Kemény Zsigmond mint regényíró* = P. J. Válogatott művei, kiad. SÓTÉR István, Bp., 1983, 550-584.

MADÁCH IMRE (1823-1864)

Dramák: *Az ember tragédiája, Mózes vagy Civilizátor*

Szövegkiadás: *Madách Imre összes művei*, s. a. r. és bev. Halász Gábor, Bp., 1942.; *Madách Imre válogatott művei*, szerk. Horváth Károly, Kerényi Ferenc, Bp., 1989.; *Madách Imre: Az ember tragédiája*, Matúra Klasszikusok, szerk. Kerényi Ferenc, Bp., 1992.

Szakirodalom:

ANDOR Csaba, *A siker éve: 1861*, Bp., 2000.

ARANY János, *Egy üdvözlő szó = A. J. Összes művei, XI*, kiad. NÉMETH G. Béla, Bp., 1968, 369-371.

BARÁNSZKY-JÓB László, *Az ember tragédiájának szerkezetei*, ItK, 1974, 358-371.

BARTA János, *Madách Imre*, Bp., 1942.

BARTA János., *Az ember tragédiája értelmezéséhez = B. J., A pálya végén*, Bp., 1987, 278-316. vagy B. J.: *Magánélet és remekmű*, Bp., 2003, 221-248.

EISEMANN György, *Létértelmező motívumok Az ember tragédiájában = E. Gy., Keresztutak és labirintusok*, Bp., 1991, 37-68.

ERDÉLYI János, *Madách Imre: Az ember tragédiája = E. J., Válogatott művei*, kiad. T. ERDÉLYI Ilona, Bp., 1986, 580-612.

HITES Sándor, *A Vernuft tragédiája (Madách Imre főművének újraolvasása a kanti ismeretelmélet horizontján)*, ItK 1997, 39-57.

HORVÁTH Károly, *Az ember tragédiája szereplőinek és motívumainak bibliai és világirodalmi előzményeiről*, ItK, 1993, 301-336.

HORVÁTH Károly, *Madách Imre*, Bp., 1984.

MADÁCH Imre levele Erdélyi Jánoshoz = M. I., *Összes művei*, kiad. HALÁSZ Gábor, Bp., 1942, 876-878.

NÉMETH G. Béla, *Két korszak határán = N. G. B., Létharc és nemzetiség*, Bp., 1976.

MADÁCH IMRE MA, szerk. MEZEI József, Bp., 1976.

MADÁCH-TANULMÁNYOK, szerk. HORVÁTH Károly, Bp., 1978.

SÖTÉR István, *Madách-tanulmányok = S. I., Félkör*, Bp., 1979, 141-282.

STRIKER Sándor, *Az ember tragédiája rekonstrukciója*, Bp., 1996

SZEGEDY-MASZÁK Mihály, *Történelemértelmezés és szerkezet Az ember tragédiájában = Madách tanulmányok*, szerk. Horváth Károly, Bp., 1978.

S. VARGA Pál, *Két világ közt választhatni*, Bp., 1997. 5-56; 157-159.

S. VARGA Pál, *Szentenciák és kontextusuk Az ember tragédiájában = Értékek kontextusa és kontextusok értéke a 19. századi irodalmunkban*, szerk. Imre László, Debrecen, 2000.

SÖTÉR István, *Álom a történelemről, Akadémiai, Bp., 1965.*

JÓKAI MÓR (1825-1904)

Regények:

Egy magyar nábob, Kárpáthy Zoltán, Az új földesúr, Politikai divatok, A kőszívű ember fiai, Az arany ember, Asszonyt kísér — Istent kísért, Fekete gyémántok, Egy ember, aki mindent tud, A jövő század regénye, De kár megvénülni!, Sárga rózsa, Ahol a pénz nem Isten, Egész az északi pólusig

Szövegkiadás: *Jókai Mór összes művei* (kritikai kiadás), szerk. LENGYEL Dénes, NAGY Miklós, Bp., 1962-től

Szakirodalom:

Az élő Jókai, szerk. KERÉNYI Ferenc, NAGY Miklós, Bp., 1981.

Jókai & Jókai, szerk. HANSÁGI Ágnes és HERMANN Zoltán, Bp., 2013.

„Mester Jókai”. *A Jókai-olvasás lehetőségei az ezredfordulón*, szerk. HANSÁGI Ágnes, HERMANN Zoltán, Bp., 2005.

„Író leszek, semmi más...” *Irodalmi élet, irodalmiság és öntüköröző eljárások a Jókai-szövegekben*, szerk. HANSÁGI Ágnes és HERMANN Zoltán, Balatonfüred, 2015.

BÉNYEI Péter:: Kísérlet a nemzeti teleológia érvényességének fenntartására. *Jókai Mór: A kőszívű ember fiai*. = *Alföld*. 53. 2002. 3. 68-90. - 894.511.

BORI Imre: *A magyar “fin de siècle” írója: Jókai Mór* = B. I., *Varázslók és mákvirágok*, Újvidék, 1979, 5-121.

EISEMANN György, „Elmondom, ahogy megértem”(A forradalom elbeszélése *Jókai Mór A kőszívű ember fiai* című regényében) = *Az elbeszélés módozatai*, szerk. Józán Ildikó, Kulcsár Szabó Ernő, Szegedy-Maszák Mihály, Osiris, 2003.

EISEMANN György: *A kozmosztól a szigetig* = E. Gy., *Keresztutak és labirintusok*, Bp., 1991, 97-127.

FRIED ISTVÁN: *Öreg Jókai nem vég Jókai*, Ister, 2003.

GYULAI Pál: *Jókai legújabb művei* = Gy. P., *Válogatott művei*, kiad. KOVÁCS Kálmán, Bp., 1989.

MIKSZÁTH Kálmán, *Jókai élete és kora* = M.K. *Összes művei*, szerk. BISZTRAY Gyula, KIRÁLY István, kiad. REJTŐ István, Bp., 1960. XVIII-XIX.

NAGY Miklós: *Jókai Mór*, Bp., 1975. Uő.: *Jókai Mór*, Bp., 1999.

NÉMETH G. Béla, *Életképforma és regény* = N. G. B., *Küllő és kerék*, Bp., 1981.

SÓTÉR István: *Jókai Mór* = S. I., *Félkör*, Bp., 1979, 283-539.

SZILASI László: *A selyemgubó és a “bonczoló kés”?* Bp., 2000.

TARJÁNYI Eszter, *Történetek csapdájában* = *A XIX. század vonzásában. Tanulmányok T. Erdélyi Ilona tiszteletére*, szerk. Kiczenko Judit, Thimár Attila, Piliscsaba, 2001.

ZÁKÁNY TÓTH Péter: „*A Jókai-írógép*” = *Nemzeti művelődés – egységesülő világ: Tanulmányok*, szerk. SCHEIBNER Tamás, SZEGEDY-MASZÁK Mihály, ZÁKÁNY TÓTH Péter és VINCZE Ferenc, Bp., 2010.

GYULAI PÁL (1826-1909)

Regény: *Egy régi udvarház utolsó gazdája*

Tanulmányok: *Jókai legújabb művei, Újabb magyar regények*

Szövegkiadás: *Gyulai Pál válogatott művei*, s. a. r. Kovács Kálmán, Bp., 1989.

Szakirodalom:

DÁVIDHÁZI Péter, *Régi udvarház: történelem és elidegenedés*, It. 1972. 4. sz.

DÁVIDHÁZI Péter, *Gyulai Pál történelemszemlélete*, ItK, 1972, 580-600.

IMRE László, *Műfajok létformája a XIX. századi epikában*, Debrecen, 1996, 25-46; 71-97; 137-177.

SZABÓ Levente, “*Hogy a nemzet magára ismerjen benne*” (*Gyulai Pál normarendszere és a nemzeti nagyelbeszélések*) = *Értékek kontextusa és kontextusok értéke a 19. századi irodalmunkban*, szerk. IMRE László, Debrecen, 2000.

TAKÁTS József, *Gyulai, emlékbeszéd, kanonizáció* = *A magyar irodalmi kánon a XIX. században*, szerk. Takáts József, Bp., 2000.

VAJDA JÁNOS (1827-1897)

Kisebb költemények: *A virrasztók, Hajótöröttek, Luzitán dal, Sirámok, Szerelem átka, Gina emléke, Hús év múlva, Végtelenség, A kárhozat helyén, A vaáli erdőben, A városligetben, A bikoli fák alatt, Utolsó dal, Ginához, Az üstökös, Megnyugvás, A Balaton partján, Otthon, Gyermekkorom tájéka, Kísértetek, Az állatkerben, Nádas tavon, Halál, Messze innen, Elmúlt idő, Emléksorok (1891), Harminc év után, Nyári éjjel, Búcsú a naptól, Estharang, Sodoma, Credo,*

Verses epika: *Alfréd regénye*

Szövegkiadás: *Vajda János összes művei (kritikai kiadás)*, s. a. r. Barta János, Bp., 1969-től, *Vajda János válogatott művei*, szerk. Németh G. Béla, Bp., 1988

Szakirodalom:

BARTA János: *Vajda János költői arcképe; Vajda János szerelmi lírája* = B. J., *Évfordulók*, Bp., 1981, 43-73;

87-126.

BÓKA László: *Vajda János*, Bp., 1942.

KOMLÓS Aladár: *Vajda János*, Bp., 1954.

NÉMETH G. Béla: *A kiábrándultság hanghordozása. A romantikát lezáró lírai forduló néhány vonása* = N. G.

B., *Hosszmetszetek és keresztmetszetek*, Bp., 1987, 421-435. (A korszak többi lírikusához is!)

RÓNAY György: *Peőfi és Ady között (1849-1899)*, Bp., 1981.

S. VARGA Pál: *A gondviselэшhittől a vitalizmusig*, Debrecen, 1994., 151-184.

SZAJBÉLY Mihály: *Kép és árnykép: Vajda János és az utókor* = Sz. M., *Álmok álmodói*, Bp., 1997.

SZÉLES Klára: *Vajda János*, Bp., 1976.

Uő., *A modern magyar líra születése*, It, 1989, 664-775.

D. SZEMZŐ Piroska: *Bevezető* = Vajda Jánosné Bartos Rosalia: *Emlékirataim*, Bp., 1983. 7-109.

SZILI József: *Vajda János, az esszenciális szerelem költője* = Sz. J., "Légy, ha birsch, te »világköltő«... ", Bp.,

1998.

KOVÁCS Ida: *Vajda János = A márciusi ifjak nemzedéke*, Bp., 2000.

ARANY LÁSZLÓ (1844-1898)

A délibábok hőse

Szövegkiadás: *Arany László válogatott művei*, s. a. r. Németh G. Béla, Bp., 1960., Arany

László: *A délibábok hőse*, Bp., 1969.

Szakirodalom

IMRE László, *A magyar verses regény*, Bp., 1990, 168-304.

MIKSZÁTH KÁLMÁN (1847-1910)

Regények, elbeszélések:

A tót atyafiak, A jó palócok, Beszterce ostroma, Gavallérok, Sipsirica, Új Zrínyiász,

Fili, Szent Péter esernyője, Kísértet Lublón, A Noszty fiú esete Tóth Marival, A fekete város

Szövegkiadás: *Mikszáth Kálmán összes művei (kritikai kiadás)*, s. a. r. Bisztray Gyula és

Király István, Bp., 1956-tól

Szakirodalom

ALEXA Károly, *Anekdota, magyar anekdota = Tanulmányok a XIX. század második feléről*, szerk. MEZEI József, Bp., 1983, 5-85.

TARJÁNYI Eszter, *Az egyszerű forma bonyolultsága. Az anekdota mint ellentörténelem és Tóth Béla Anekdotakincse*, Literatura, 2010/1, 15-38.

- BARTA János, *Mikszáth-problémák* = B. J., *Költők és írók*, Bp., 1966, 166-245.
- CSÚRÖS Miklós, *Mikszáth korszerűsége és A fekete város = Tanulmányok a XIX. század második feléről*, szerk. MEZEI József, Bp., 1983, 86-113. és Cs. M., "Lesz idő hogy visszatérhet", Bp., 1994.
- EISEMANN György, *Mikszáth Kálmán*, Bp., 1998.
- FÁBRI Anna, *Mikszáth Kálmán*, Bp., 1983.
- KIRÁLY István, *Mikszáth Kálmán*, Bp., 1960.
- MEZEI József, *A magyar regény*, Bp., 1973, 382-409.
- Mikszáth emlékkönyv*, szerk. FÁBRI Anna, Horpács, 1997.
- Mikszáth és a századvég-századelő prózája*, szerk. KOVÁCS Anna, Salgótarján, 1989.
- MIKSZÁTH Kálmánné *Visszaemlékezései*, kiad., bev. KIRÁLY István, Bp., 1957.
- NÉMETH G. Béla, *Az eszmélkedő, kései Mikszáth* = N. G. B., *Századutóról - századelőről*, Bp., 1985, 101-129.
- PRAZNOVSZKY Mihály, *Az öreg batár utasai*, Horpács, 1997.
- RÓNAY György, *A pályakezdő Mikszáth*, Új Írás, 1978/11, 57-80.
- SCHÖPFLIN Aladár, *Mikszáth Kálmán*, Bp., 1941.
- RUBINYI Mózes, *Mikszáth Kálmán élete és művei*, Bp., 1917.
- SÓTÉR István, *Mikszáth Kálmán időszemlélete. Mikszáth és a Beszterce ostroma* = S. I., *Félkör*, Bp., 1979, 543-555.
- T. SZABÓ Levente, *Mikszáth, a kételkedő modern: Történelmi és társadalmi reprezentációk Mikszáth Kálmán prózapoétikájában*, Bp., L' Harmattan, 2007.**
- TARJÁNYI Eszter, *Mikszáth Kálmán esete a detektívtörténettel*, *Literatura*, 2005/1, 50-78.
- ZSIGMOND Ferenc, *Mikszáth Kálmán*, Bp., 1927.

GOZSDU ELEK (1849-1919)

Elbeszélések:

*Sámson madara, Az étlen farkas, Egy néma apostol, A mártír, Nirvána, **Spleen**, Ultima ratio, Országúton, Farkasnyomor, Őszi eső, Napraforgó, **Nemes rozsdá**, Ének a zenéről, Köd (kisregény)*

Szövegkiadás: Gozdsu Elek, *Köd*, szerk. és utószó, Ács Margit, Bp., 1969.

Szakirodalom:

ALEXA Károly, *Százéves üzenet= Kertünk istennel határos, Gozdsu Elek és Weisz Anna levelezése*, Bp., 2001.

ÁCS Margit, *Egy századvégi "magyar Tantalus"* = *Köd*, 1969, 565-580.

CSÚRÖS Miklós, *Gozdsu, a drámaíró* = Uő., "Lesz idő hogy visszatérhet", Bp., 1994, 77-89.

EISEMANN György, *Tantalus és a századforduló* = E. Gy., *Végidő és katarzis*, Bp., 1991, 136-156.

LOVASS Gyula, *Gozdsu, egy századvégi elbeszélő* = Uő., *Kilenc hős visszatér*, Bp., 1973, 220-236.

TÖRÖK Lajos, *Tantalus árnyékában (Gozdsu Elek: Tantalus)*, *ItK*, 2010/3, 204-222.

PETELEI ISTVÁN (1852-1910)

Elbeszélések:

*Árva Lotti, Az én szomszédom, Egy "kacsa" története, A Csulakok, Szócs Klári története, A könyörülő asszony, Lobbanás az alkonyatban, **A tiszta ház**, A fülemüle, Bimbófakadás, A vén nemes, A jutalom, A kis Gáspárovcis, Tarvásári búcsú, Parasztszégyen, Székek, **Őszi éjszaka**,*

Apró képek, A játék, Mayer, a zsidó suszter, Balog Eszti elment, Mezősegi út
Szövegkiadás: *Lobbanás az alkonyatban*, szerk. és bev. Bisztray Gyula, Bp., 1955., *A kakukkos óra*, Irodalmi Könyvkiadó, Bukarest, 1969., *A tiszta ház*, Szépirodalmi, Bp., 1982., *Őszi éjszaka*, vál. Pozsvai Györgyi, Bp., 2002.

Szakirodalom:

DOBOS István, *Alaktan és értelmezéstörténet: Novellatípusok a századforduló magyar irodalmában*, Debrecen, 1995.

KICZENKO Judit, *Az anekdotikustól a jelképesig. Petelei: Vén nemes[ek] = Az olvasás labirintusában: tanulmányok Eisemann György hatvanadik születésnapjára*, szerk. Bednancs Gábor, Hansági Ágnes, Vaderna Gábor, Bp., Ráció, 2013, 476-493.

KOZMA Dezső, *Egy erdélyi novellista, Petelei István*, Bukarest, 1969.

NÉMETH G. Béla, *A válságba jutott kisember írója: Petelei István, Az élet profán liturgiája. Tömörkény István = N. G. B., Századutóról - századelőről*, Bp., 1985, 129-138; 566-575.

POZSVAI Györgyi, *A dialógusforma Petelei István prózavilágában = A kánon peremén*, szerk. Eisemann György, Bp., 1998.

CZÓBEL MINKA (1854-1943)

Boszorkánydalok, kiad. PÓR Péter, Bp., 1974.

Szakirodalom

DANYI Magdolna, *Czóbel Minka*, Újvidék, 1978.

PÓR Péter, *Konzervatív reformtörekvések a századforduló irodalmában. Justh Zsigmond és Czóbel Minka népiessége*, Bp., 1971 (Irodalomtörténeti Füzetek, 73).

REVICZKY GYULA (1855-1889)

kisebbségi költemények: *A cigaretről, A sátán, Rossz istenek, Schopenhauer olvasása közben, Magány, Salamon király álma, Pán halála, A meteorkő, Palma a Hortobágyon, Imádságom, A bolondok házából, Iskolatársaimhoz, Arany Jánosnak, Perdita I., II., V., Ma született a Messiás, Magamról, Rezignáció, A kenyér, Magdolna, Számlálgatam.*

regény: *Apai örökség*

értekező próza: *Arany mint humorista, Arany János Rozgonyinéja, Tompa Mihály költészete, A ballada-járvány, Szenvedély és világfájdalom, Humor és materializmus, Szabadunk pesszimizmusa, Kozmopolitikus irány a költészetben*

Szövegkiadás: *Reviczky Gyula Összegyűjtött művei, s. a. r. Paku Imre*, Bp., 1944, *Reviczky Gyula művei, s. a. r. Németh G. Béla*, Bp. 1969., *Versek és műfordítások, s. a. r. Németh G. Béla*, Bp., 1989., *Régi magyar regények II.*, kiad. Szilágyi Márton, Bp., 1994., *Reviczky Gyula összes költeményei, s. a. r. S. Varga Pál, é. n.*

Szakirodalom

MEZEI József, *A szimbolista élmény kialakulása (Reviczky Gyula)*, Bp., 1968.

NÉMETH G. Béla, *A magyar szimbolizmus kezdeteinek kérdéséhez = N. G. B., Mű és személyiség*, Bp., 542-582.

Uő., *A személyiség mint érték a századvég magyar lírájában = N.G. B. Századutóról -századelőről*, Bp., 1985. (Mindkettő a többi századvégi lírikushoz is)

SZÉLES Klára, *Reviczky Gyula poétikája és az új magyar líra*, Bp., 1976.

SZÉLES Klára, *A modern magyar líra születése*, It, 1989, 664-775. (A többi századvégi lírikushoz is)

SZILÁGYI Márton, *Egy átírás tanulságai. Reviczky Gyula Apai örökségének két változata*, Alföld, 1994/10, 57-68.

S. VARGA Pál: *A gondviseléshittől a vitalizmusig*, Debrecen, 1994. 211-287.

KOMJÁTHY JENŐ (1858-1895)

Éloa!, Himnusz, Dacból, Magdaléna, Megöszült a világ, Mind hasztalan!, <<Alázat>>, Euthanázia, Idegenben, Emléksorok, Prometheusz, Álmodva, Jóslat, Otthon, Szózat, A börtönből, Viharének, A homályból, Törj össze mindent...

Szövegkiadás: K. J., *Vers és próza*, kiad. Rába György, Bp., 1989., K. J., *Összes költeményei*, kiad. S. Varga Pál, Bp., 1995.

Szakirodalom:

EISEMANN György, *Szimbólum és metafizikum Komjáthy Jenő költészetében*, Bp., 1997.

NAGY Atilla [!] Kristóf, *Szellemi bonctan*, Bp., 1992.

S. VARGA Pál: *A gondviseléshittől a vitalizmusig*, Debrecen, 1994. 211-287.

AMBRUS ZOLTÁN (1861-1932)

regény: *Midas király*

Szövegkiadás: *Századvég*, szerk. Szalai Anna, Bp., 1984.

novellák: *Ninive pusztulása, Pókháló kisasszony, Olajfák és narancserdők, A fületlen ember, Mese a halászról és a tengerésről, Jancsi és Juliska, Bob, az oroszlán, A szegény Király Feri, Ottokár élete és halála, Az elégtétel, A szerelmes gladiátor, Dom Gil, a zöldnadrágú*
Szövegkiadás: *Giroflé és Girofla*, bev. Gyergyai Albert, Bp., 1959.

Szakirodalom

F. AMBRUS Gizella- FALLENBÜCHL Zoltán, *Egyedül maradsz... Ambrus Zoltán élete és munkássága*, Debrecen, 2000.

GERGYE László, *Ambrus Zoltán: Midas király*, ItK, 1986, 106-116.

GYERGYAI Albert, *Ambrus Zoltán = Gy. A., A Nyugat árnyékában*, Bp., 1968, 9-86.

HARKAI VASS Éva, *A művészregény a 20. századi magyar irodalomban*, Forum, 2001.

KICZENKO JUDIT, *A mítosz tragikus vigasza (Ambrus Zoltán Ninive pusztulása című novellájáról) = A XIX. század vonzásában. Tanulmányok T. Erdélyi Ilona tiszteletére*, szerk. Kiczenko Judit, Thimár Attila, Piliscsaba, 2001.

KOREK Valéria, *Hangulat és valóság*, München, 1976.

LŐRINCZY Huba, *Ambrus Zoltán regényei = L. H., Szépségvágy és rezignáció*, Bp., 1984, 15-164.

TÖRÖK Lajos, *Midas árnyékában (A mítosz alakzata Ambrus Zoltán: Midas király című regényében) = A kánon peremén*, szerk. EISEMANN György, Bp., 1998.

BRÓDY SÁNDOR (1863-1924)

A nap lovagja, Nyomor című kötet előszóval együtt, *Rembrandt, Erzsébet dajka*. (a *Nyomor* kötet legfontosabb novellái: *Mefisztó barátom, Egy tragédia, Két vén cseléd, Taragovics Tógyerek, A mosóné leányai, Comtesse Sapho*; (Előszava megtalálható a *Naturalizmus* [Gondolat, Bp. 1967.] című válogatásban is)

Szövegkiadás: *Húsevők*, bev. Czine Mihály, Bp., 1960.

Szakirodalom

JUHÁSZ Ferencné, *Bródy Sándor*, Bp., 1971.

EISEMANN György, *Kultusz és történet (Bródy Sándor: Rembrandt) = E. Gy., Végidő és katarzis*, Bp., 1991, 81-94.

GÁRDONYI GÉZA (1863-1922)

Az én falum (Kék pille, A nagy eff, Március, Október, A táltos ember, A mesgyekő, A hópehely), Isten rabjai, Az öreg tekintetes
Szövegkiadás: Gárdonyi Géza munkái I-XV., Bp. é. n.

Szakirodalom

KISPÉTER András, Gárdonyi Géza, Bp., 1970.

MEZEI József, *Gárdonyi pszichologizmusa*, ItK, 1964, 449-456.

NÉMETH G. Béla, "Az én falum" írója - "Az én falum" világa = N. G. B., *Századutóról - századelőről*, Bp., 1985, 139-160.

JUSTH ZSIGMOND (1863-1894)

Fuimus, Gányó Julcsa, Taedium vitae, Naplórészletek

Szövegkiadás: *A pénz legendája*, Szépirodalmi, Bp., 1969., *Naplója*, Bp. 1944. s. a. r. Halász Gábor, *Naplója és levelei*, Bp., 1977., JUSTH Zsigmond, *Válogatott művei – Szerzői kötetek*, s.a.r. KICZENKO Judit és KARDEVÁN LAPIS Gergely, Bp., Ráció, 2013. (Kötelező Ritkaságok 7)

Szakirodalom

BORI Imre, *Justh Zsigmond* = B. I.; *Varázslók és mákvirágok*, Újvidék, 1979, 122-266.

HALÁSZ Gábor, *Justh Párisban, Justh itthon* = Justh Zsigmond naplója, s. a. r., bev. és jegyz. Halász Gábor, Bp., é.n.

KARDEVÁN LAPIS Gergely, *Versengő valóságok koncepciója az európai művészregényekben = Ködlovagok. Irodalom és képzőművészet és találkozási a századfordulón 1880-1914*, szerk. PALKÓ Gábor, Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest, 2012, 127-140.

NÉMETH G. Béla, *Szemközt egy legendával* = N: G. B. , *Századutóról, századelőről*, Bp., 1985, 220-236.

PÓR Péter, *Konzervatív reformtörekvések a századforduló irodalmában. Justh Zsigmond és Czóbel Minka népiessége*, Bp., 1971 (Irodalomtörténeti Füzetek, 73).

CHOLNOKY VIKTOR (1868-1912)

Az Alerion-madár vére, Tartini ördöge, Olivér lovag, A kövér ember, A senkik szigete, A hasbeszélő, Trivulzió szeme, Az Ofélia-szanatórium.

Szövegkiadás: *Trivulzió szeme*, kiad. Fábri Anna, Bp., 1980.

Szakirodalom

Vár ucca tizenhét, 1993. 1. (Cholnoky Viktor-szám)